

Кога Република Македонија го усвои првото знаме, Грците тоа го протолкуваа како присвојување на стар хеленски симбол, кој тие, ете, веќе го користат, и посредно како обид да се полага право на културното наследство на античките Македонци, особено на Филип Втори и на Александар III Македонски. Нивна желба е да бидат единствени кои ќе полагаат право на еден антички симбол, кој ќе стане многу популарен и под кој се бореле луѓе кои направиле големи нешта. Но, ваков приказ на сонце е пронајден и на повеќе македонски воени штитови од антиката, а во новопронајдените воени штитови во Прилепско е забележано прикажување на сонце со 12 зраци. Сега, можеме да потврдиме дека токму ние полагаме право на овој антички симбол!

ШЕСНАЕСЕТЗРАЧНОТО МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

оној кој го користевме во рамките на поранешната СФРЈ, а поради нечији туѓи интереси, го променивме и изгледот на симболот на македонското знаме. Всушност, до 1995 година како симбол се употребуваше сонцето од Кутлеш (Вергина), што предизвика масовни протести во Грција, поради нејзините наводни "ексклузивни права" за користење на симболот - сонце. Денес како симбол на македонското знаме се користи златножолтото сонце, но не со 16, туку со 8 зраци на црвена основа...

Зошто уште во деведесеттите години на минатиот век потклековме на грчките уцени и притисоци? Зошто во 1993 година, под нивен притисок, се согласивме во ОН да бидеме примени под референцата ФИРОМ? Зошто се

откажавме од Сонцето од Кутлеш? Дали уште тогаш се откажавме од сопствениот идентитет и од својот народ во Егејскиот дел на Македонија...? Многу зошто, а ни едно затоа. Всушност, ни еден одговор не би бил никакво оправдување за чекорите кои ги правее тогашните владејачки гарнитуре.

Нашиот јужен сосед многу вешто ја искористи нашата слабост, и отстапките кои се правее само од македонска страна, па на секој можен начин Грција сè уште се обидува да води антимакедонска пропаганда. Дали ако тогаш им кажевме "не" на нивните уцени, денес ќе бевме горди и на своето име и на својата држава? Како и да е, за сè ова ќе им судат генерациите кои доаѓаат.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Знамето и грбот се основните симболи на една држава. Но, за жал, Република Македонија, од осамостојувањето до денес, не утврди сопствен грб. Сè уште го употребува

СОНЦЕТО ОД КУТЛЕШ МА СВЕЗДАТА ОД ВЕРГИ

МБОЛИ УСЛОВ ЗА ОПСТОЈУВАЊЕ НА ДРЖАВАТА

ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Пред некое време проструија информации дека Албанците во оваа држава ќе бараат промена на државните симболи, бидејќи тие не го одразувале карактерот на државата. Што ако повторно дозволиме таква промена?

Ќе бидеме ли реткост како народ и како земја која нема соодветен државен грб, според хералдичките правила, односно ретко кој на планетава има држава и државни симболи, а нема национални симболи. Во тие ретко како да сме ние! Како да имаме држава, а да немаме нација. Ќе бидеме еден вид "марсовци". Каков е тој мултиетнички карактер на државата? И на крајот на краиштата, не гледаме симболи на македонското малцинство на државните симболи, на пример, на Албанија. Ниту, пак, има нешто унгарско, романско, да не зборуваме за албанско, на симболите на Република Србија.

Кога станува збор за знамињата како симболи на една држава треба да потенцираме дека во антиката немало знамиња, па според тоа спорот кој на оваа држава го има со Грците е во врска со симболот, кој беше претставен на старото знаме, а не со постоењето на самото знаме како знаме. Симболи кои донекаде личеле на денешните знамиња имало во некои антички култури. Можеби најблиску до ова тврдење, потенцираат нашите извори, е римскиот вексилум - но и тука станувало збор за парче платно, кое висело како украс под знакот на легијата, изработен од бронза или од железо. Дури и во средниот век, кога реално постоеле знамиња, тие воопшто не се користеле за да означат припадност на народ или на држава, туку едноставно за да ги обележат местоположбата и трупите на одредени војсковојци. Како офици-

јален државен симбол, знамињата почнале да се употребуваат некаде од XV век, значи многу подоцна. Оттука, не постои античко вакво или такво знаме, атинско, спартанско или општогрчко знаме, како што не постои ниту знаме на Римската империја. Сепак, бројот на зраците и не е толку важен. На едно ковчеже од Вергина имало сонце со 16 зраци, а на друго со 12 зраци. Постоеле и декоративни верзии со 8 зраци. Работата е во тоа што знамето кое сега го имаме нема никаква врска со сонцето од Вергина. Важно е зраците правилно да бидат поставени, а не како денешниот "вентилатор". Друга неважна работа е бојата на сонцето и на основата. Има безброј варијации. Бидејќи се на физички предмет, сонцата од

По откривањето на комплексот гробници во Вергина во 1977 година (откриени од проф. Манолис Андроникос), "Сонцето од Вергина" почна полета да се користи како симбол на некаков континуитет меѓу античките Македонци (и нивната култура) и современите Грци. Значи, идентификацијата на Грците со ова сонце воопшто не датира од раните деведесетти години, како што обично се претставува проблемот. Всушност, датира од средината на 80-тите години, без да се прашаат за научната оправданост на овие тези и за дискусијата за етничката припадност на античките Македонци, Грците почнаа да го користат симболот

ЗНАМЕТО НА ВОСТАНИЦИТЕ ОД ОХРИД НА КОЕ КАКО СИМБОЛ СЕ КОРИСТИ ЛАВОТ

Вергина се гравирани, златни на златна основа. Има и сребрени на сребрена основа. Никаде не е пропишано ниту, пак, е некакво правило дека мора да биде златножолто сонце на црвена основа.

најден на сегашната нивна територија, од нивен археолог, за самореклама на културното наследство на денешна Грција. Иако претходно апсолутно непознато и, главно, неинтересно, во тоа време сонцето од Вергина за Грците стана уште едно парче од културно-туристичкиот мозаик и уште еден сим-

МАКЕДОНСКИ ИДЕНТИТЕТ, НА ГРЧКА ПАРАНОЈА

бол кој ја поврзува денешна Грција со антиката - а таквите поврзувања и онака се многу популарни и омилени кај јужниот сосед (па и не само таму, туку и во сите денешни држави кои постојат на територијата на античките цивилизации). Кога РМ го усвои првото знаме, Грците тоа го протолкуваа како присвојување на стар хеленски симбол, кој ете, тие веќе го користат, и посредно како обид да се полага право на

За разлика од Албанците кои го прогласија 28 ноември за ден на албанското знаме, за кој добиваат и средства од Министерството за култура, ние немаме ден на македонското знаме...

"Тоа е грешка на нашите влади. Но, размислете и поинаку. Нашето знаме е донесено со декрет, и станува збор за знаме предложено и прифатено од власта, која и да била, а не за знаме под кое се гинело, се владеело или се робувало. Дали Македонецот може искрено да празнува знаме измислено пред десет години, кое не било дел од неговата историја, од неговите борби, од неговото страдање? Дали некој чувствува потреба да празнува ден на знамето, кога не се идентификува со него? Ете, можеби затоа и немаме таков ден, и можеби затоа ретко кој и забележал дека немаме таков ден. А ако се стави тоа што навистина го чувствуваме како наше, она знаме под кое можеме да се идентификуваме, ќе се изненадите од реакциите. Со тоа такво знаме секој секогаш може да се идентификува", посочуваат нашите извори.

културното наследство на античките Македонци и особено на Филип Втори и на Александар III Македонски. Кај нив нема никакво плашење, нема страв, туку има желба да се биде единствен кој ќе полага право на еден антички симбол, кој ќе стане многу популарен и под кој се бореле луѓе кои направиле големи нешта. Секако, Грците тврдат

СТРУШКОТО РЕВОЛУЦИОНЕРНО ЗНАМЕ НА КОЕ ПИШУВА "СЛОБОДА ИЛИ СМРТ"

дека тоа било знак за територијални аспирации, ги спомнуваат и картите на Македонија во етнички граници, исто така, за нив тоа е знак за аспирации, се надоврзуваат на некакви изјави за нечиј конгрес во Солун, а всушност сè тоа е само начин да се добие битката за културното наследство.

Зарем некој им верува дека РМ може да има територијални претензии кон Грција? И таму сите се смеат на таквите помисли. Битката е симболот кој може да се искористи за национална идентификација, за реклама, за туризам, и на крај за кревање на личниот морал, односно докажување дека ѝ припаѓа само на Грција. Ете, затоа, потенцираат изворите, нè натераа да го смениме. Но, ваков приказ на сонце е пронајден и на повеќе македонски воени штитови од антиката, а во новопронајдените воени штитови во Прилепско е забележан ваков приказ на сонце со 12 зраци.

Сепак, интересно е тоа што во науката сè уште се спори за тоа која е симболиката на зраците на сонцето од Кутлеш, затоа што податоците од пред 2.500 години се многу оскудни, за разлика од, на пример, тие што датираат

од XIX век. Имено, сè уште постојат обиди за полемизирање за тоа дали сонцето било симбол на династијата Аргеади (на која ѝ припаѓале и Филип и Александар), дали било симбол општо на Македонците и на македонското кралство, дали имал религиозно значење... "Андроникос ценел дека е симбол на династијата, Јуџин Борза забележувал дека многу често се користи во македонската уметност и онаму каде што нема референци со кралството и династијата...". Истоветна или слична сончева розета, потсетуваат изворите, има на Стариот Исток. Според сè, оваа розета е соларен симбол, кој го симболизира богот-сонце или богот-небо (во различни религии има многу различни имиња, а во принцип тој е оној кој му ја дарува кралската власт на некој смртник); симболот е присутен кај многу антички цивилизации, но веројатно станал специфичен за македонската кралска династија Аргеади и за Македонците воопшто".

Денес, шестнаесеткратното сонце како свој симбол го користат само македонските организации во соседството и некои од дијаспората, но не и македонската држава.

Сепак, тоа не значи дека вистинските потомци на античките Македонци треба да ги бараме надвор од Македонија, а и изборот на симболот од страна на една организација, никога не го прави поголем или помал Македонец, "вистински" и "лажен потомак".

Колку ние како народ си го почитуваме знамето? Всушност, дозволивме други да газат врз него - настаните во Гостивар...

Албанците својот "орел" го истакнуваат и на најобични настани, на свадби, а ние?

Ретко кој од градоначалниците во Западна Македонија го истакнува македонското знаме пред општинските згради. Иако во Законот за знамињата на етничките заедници има казни одредби за неистакнување на македонското знаме, сепак ретко кој ја почитува ваквата законска и уставна одредба? А сè ова се случува само поради тоа што никој никогаш не е соодветно казнет, а и сè уште немаме вистински институции кои ќе ја спроведуваат државната политика. Всушност, ако постои закана од казна, тој некој ако не го почитува знамето, ќе мора барем да го почитува законот. Но, ако тоа не го всадиме со сила, со казна, ако затвораме очи и како држава се правиме дека ништо не било, зарем очекуваме некој самоиницијативно тоа да го направи? Што значи да се запали знаме во Соединетите Американски Држави? Значи, апсолутно проблемот не е до градоначалниците, туку до оние кои тоа им го дозволиле - значи, за жал, до нас и до нашата држава.

БЕЗ НАЦИОНАЛНИ СИМБОЛИ

Ако зборуваме за првото македонско знаме, него како знаме ќе треба да го бараме во новиот век. Во време на цар Самуил сè уште не постоел концептот знаме. А во текот на XIX век, како симбол на знамето одредени организации го земаат лавот, иако и тој датира од античкиот период, го имало на монетите... Во времето на СФРЈ македонското знаме беше црвено со ѕвезда петокрака.

Кога станува збор, пак, за грбот во последниве речиси 500 години лавот го има на секој можан грб на Македонија, во секој можан грбовник. Кај господинот Матковски, има најмалку 5-6 верзии од македонскиот грб од последните 4 века, и тоа секогаш бил жолт лав на црвено поле. Исклучок, објаснуваат други наши извори, е грешката од Жефаровиќ каде се сменети боите, односно под македонскиот грб е ставено

СРАМОТА Е ШТО МАКЕДОНИЈА СÈ УШТЕ ГО КОРИСТИ ГРБОТ КОЈ Е ОД ВРЕМЕТО НА СФРЈ

безуспешни обиди за тој да го добие вистинскиот лик на македонски грб, според хералдичките правила. Срамота е што сè уште го користиме оној од времето на СФРЈ. Факт е дека Македо-

ДЕНЕШНОТО ЗНАМЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

името Бугарија, а под бугарскиот името Македонија. Оваа грешка се правела и во подоцнежната литература и, за жал, се провлекува и денес.

Симболот на своите знамиња, овие организации го користеле во различни варијанти. На пример, на Разловечкото востание варијантата била според бугарскиот пример (Жефаровиќ), црвен лав на жолта основа. Лавот како мотив се користел и како печат на Организацијата (Солунскиот округ). Да го спомнеме и лавот во знамињата на Охридско, на Струшко.

Всушност, македонскиот грб е приказна сама за себе. Имавме неколку

нија има земски грб. Златен (или жолт, како сакате), лав на црвено поле. Ова што се прави во нашава држава апсолутно не може да се разбере. Македонската политика нема чувство да ја сфати науката и да сфати што претставува земскиот грб на РМ. За неупатените, секоја манифестација на македонскиот лав претставува триумф на, како што тие велат, "бугарштината" и "вмровштината", но тоа ниту оддалеку не одговара на македонската реалност, затоа што македонскиот златножолт лав на црвена основа е земски грб на Република Македонија, а не е бугарски или партиски.